

De Raad voor Integrale Duurzame Landbouw en Voeding heeft vliegende start

RIDLIV-rapport breed opgepakt

In het onlangs gepresenteerde RIDLV-rapport staat de analyse centraal dat niet-duurzame landbouw en ongezonde voeding voor een belangrijk deel zijn terug te voeren op verstoorde ecologische en sociale samenhangen en relaties. Herstel en versterking van deze relaties is cruciaal.

TEKST KEES VAN VELUW | FOTO DICK BOSCHLOO

Op 19 januari presenteerde de Wetenschappelijke Raad voor Integrale Duurzame Landbouw en Voeding, een onafhankelijke denktank, zijn analyse van de problemen in het huidige landbouw- en voedselproductiesysteem. Edith Lammerts van Bueren, voorzitter van de Raad, is eigenlijk stomverbaasd dat het rapport zoveel publiciteit trekt. Nieuwe Oogst, de LevensmiddelenKrant, Trouw, het Agrarisch Dagblad, bijna honderd websites besteden er aandacht aan, en het blijft maar doorgaan! “We raken blijkbaar een gevoelige snaar,” stelt ze.

Het rapport in het kort

Bevlogen mensen met klinkende namen als Herman Wijffels, Akke van der Zijpp, Peter Blom, Klaas van Egmond, Wouter van der Weijden en anderen hebben zich anderhalf jaar lang gebogen over de problemen in het landbouw- en voedingsysteem, en een visie opgesteld om die problemen op te lossen.

Uit het rapport: ‘Onze visie komt voort uit een zorg die de leden van onze Raad delen. Niet alleen maken wij ons zorgen over de nog weinig duurzame landbouw en vaak ongezonde voeding, maar ook over het feit dat deze vraagstukken doorgaans gescheiden worden benaderd. Daardoor blijven belangrijke relaties tussen beide onderbelicht en worden kansen op synergie gemist. Actueel voorbeeld is het excessieve gebruik van antibiotica in de veehouderij. Dat heeft resistente bacteriën gegenereerd die zijn doorgedrongen tot in ziekenhuizen.’

De problemen met landbouw en voeding hebben diverse oorzaken. Volgens de Raad voor Integrale Duurzame Landbouw en Voeding is er één belangrijke maar onderbelichte oorzaak: dat voedselproductie goeddeels is losgemaakt uit zijn ecologische en sociale context. Daardoor zijn vitale relaties en interacties verloren gegaan. De ecologische context van de landbouw is verengd tot systemen met ver-

“Elke schakel in de keten probeert weliswaar te verduurzamen, maar dat hoeft geen duurzame keten op te leveren.”

stoorde kringlopen en lage biodiversiteit, waarin weinig zelfregulering plaatsvindt. Zulke landbouwsystemen zijn sterk afhankelijk van externe inputs van meststoffen, bestrijdingsmiddelen en diergeneesmiddelen. In de sociale context van de landbouw zijn de relaties tussen consument en producent goeddeels verloren gegaan. De geografische afstand tussen beide is toegenomen, evenals het aantal schakels in de voedselproductieketen. Veel voedsel is bewerkt en voor de consument anoniem. Daardoor voelt de consument zich nauwelijks verantwoordelijk voor de productiewijze en het agro-ecosysteem. Dat geldt ook voor tussenliggende schakels: die zijn gespecialiseerd in hun eigen deel van de keten, zonder zicht te hebben op de hele keten.

Wat pikken de media uit het rapport?

Edith Lammerts: “Dat problemen in de landbouw gelijk opgaan met problemen in de voeding bijvoorbeeld. De bodem is overvoerd met stikstof, fosfaat, bestrijdingsmiddelen en energie, en tegelijkertijd ook in veel gevallen ondervoed: wereldwijd hebben bodemsystemen vaak een te laag gehalte aan organische stof en aan micro-elementen zoals selenium. Dat heeft zijn effect op het voedsel dat van die bodem komt. Zo worden mensen ook overvoerd met

ongezonde vetten, suikers en zout, wat overgewicht en hart- en vaatziekten tot gevolg heeft. En, net als de bodem, zijn steeds meer mensen ondervoed in termen van micro-elementen.

Sommigen, zoals WUR-hoogleraar Rudy Rabbinge, vinden de conclusies in het rapport te negatief, met als argument: ‘Er gebeurt toch van alles aan verduurzaming? De Biobased Economy werkt toch aan de verduurzaming van grondstoffengebruik?’ Wij stellen echter dat wanneer elke schakel in de keten verduurzaamt, dat nog niet betekent dat de hele keten duurzaam is. De lineaire voedselketen moet plaatsmaken voor een circulaire voedselketen waarbij consumenten en boeren elkaar kennen en zich verantwoordelijk voor elkaar voelen. Nu is alles in stukjes opgedeeld en niemand voelt zich verantwoordelijk voor het geheel. Er is een systeem ontstaan van georganiseerde onwetendheid en onverantwoordelijkheid. De samenhang is weg en het is heel moeilijk om in de globalisatie die samenhang nog te zien en te voelen.”

Navelstreng

De oplossing voor het herstellen van die samenhang begint, volgens de Raad, bij het besef dat de mens en de voedselketen onlosmakelijk verbonden zijn met de natuur. Voedsel en landbouw zijn als het ware de navelstreng waarmee de mens met de natuur verbonden is. We zijn partners. Rentmeesterschap alleen is niet genoeg. “Biodiversiteit is de brandstof van de natuur en van het leven,” zei oud-minister Gerda Verburg eens. Het rapport meldt: ‘Door voeding, onze meest intieme relatie met de natuur, nemen we een stukje buitenwereld in ons op en daarom is de gezondheid van gewassen, vee en mensen afhankelijk van de gezondheid van de natuur’. Regionale landbouw, meer respect voor landbouwhuisdieren, landbouw niet alleen zien als voedselproductie maar ook als producent van schoon water, schone lucht, een mooi landschap, zorg en toerisme: al deze elementen dragen bij aan meer samenhang tussen mensen en partijen. Een ander deel van de

oplossing is het doorberekenen van externe kosten in de prijzen van landbouwproducten: boeren moeten veel harder vechten om hun eerlijke marge in de keten te krijgen.

De Pluimveeketen

Na de scherpe analyse en de visie dat de centrale opgave het herstellen van samenhangen en

relaties is wil de Raad aan de slag met twee casussen om perspectieven voor integrale duurzaamheid met praktische voorbeelden op te stellen. Edith Lammerts: “Aan de eerste casus wordt reeds gewerkt. De Raad is bezig met een aantal extra mensen de pluimveeketen van toeleveranciers tot consument te belichten. Hoe zijn de verhoudingen in de keten, waar zijn blokkades tussen schakels in de keten die (onbedoelde) ‘onverantwoordelijkheden’ veroorzaken? Wat gebeurt er al aan interessante initiatieven om relaties te herstellen en transparant te maken, en wat zijn de kansen die verder ontwikkeld moeten worden?”

De tweede casus staat nog in de steigers maar zal gaan over de relatie tussen consument, voedselproductie en voeding. Hoe doorbreek je de patstelling dat de consument best duurzaam wil leven, maar in de supermarkt toch voor het goedkope voedsel kiest? ■

Meer info op: www.ridlv.nl

Edith Lammerts:
“Er is een systeem
ontstaan van
georganiseerde
onwetendheid en
onverantwoordelijkheid.”